

ORHAN VELİ KANIK

Nasrettin Hoca

(70 Manzum Hikâye)

Remzi Kitabevi

NASRETTİN HOCA / Orhan Veli Kanık

© Remzi Kitabevi, 2021

Her hakkı saklıdır.

Bu düzenlemenin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Öner Ciravoğlu

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1992-7

BİRİNCİ BASIM: Şubat 2021

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

Önsöz.....	9
Kavuk.....	15
Kedi Nerede?	16
Eşegin Sözü.....	17
Yoğurt Gölü	18
Rüzgârın Attığı Adam	19
Deniz Tükendi.....	20
Yazısız Mektup	21
Hocanın Hesabı.....	22
Hepsi Haklı.....	23
Ayva-İncir.....	24
Damda	26
Vadeyle Para	27
Ağız Tadı İle.....	28
Değiş Tokuş	29
Düşmeseymiş	30
Hırsızlarla Hoca	31
Kurdun Kuyruğu.....	32
Sözünün Eri.....	33
Peşin Para.....	34
İnşallah Ben	36
İpe Un Sermiş.....	37
Ben Değil miyim?	38
Doğuran Kazan	40
Hocanın Şahitliği	41

Kartala Kaçmış Bülbül	42
Kıyamet.....	43
Doksan Dokuz Olsun	44
Sahibi Ölmüş Eşek	45
Yıldızla Isınmış.....	46
Kaybolan Heybe	48
Timur'un Fiyatı	49
Delinen Cüppe	50
Altı Akça Üste.....	52
Öbür Dünyadan Haber.....	54
Hoca Turşucu	55
Karanlıkta	56
O Zaman Seyredin	57
Cüppenin Gürültüsü.....	58
Tavşan Suyu	60
Kendi Sanmış.....	62
Yine Eşek Hikâyesi	63
Hoca İle Dört Kör	64
Sana Ne?	65
Aptestle Pabuç	66
Uzayan Maşa	67
Hülyanın Kokusu	68
Buranın Yabancıısı	69
Öküzün Suçu.....	70
Getir Cüppemi	71
Öldüm.....	72
Tazı.....	73
Alışveriş	74
Kabahat Kimde?	75
Eşeğin Yemi	76
İşe Yarar Bir Şey.....	77
İş Bölümü	78
Uyku İlacı	79
Yesene.....	80
Budalayız Dedikse	81
İlamda Kusur.....	82
Timur'un Rüyası	83

Fil Hikâyesi.....	84
Bin Değnek.....	86
Kediden Saklanan Balta	87
Perde	88
Hiç.....	89
Hoca'nın Ölümünden Kurtuluşu	90
Kayıp.....	91
Eşek Olmuş.....	92
Beç Hokkası.....	94

Önsöz

La Fontaine'in masallarını Türkçeye çevirdiğim sıralarda dostum Şevket Rado bana Nasrettin Hoca'ya ait fıkraları da manzum olarak yazmanın iyi bir şey olacağını söylemişti. Böyle bir işin ehemmiyeti üzerinde, doğrusu, o zaman pek düşünmemiştim. Bu fıkraları bulabilmek için birkaç kitap karıştırdıktan sonra gördüm ki ünü yabancı ülkelere kadar yayılmış olan bu milli kahramanın hikâyeleri daha hâlâ Türkçe olarak yazılmamış. Güzel bir üsluptan geçtim, okuduğum kitaplarda, doğru dürüst bir Türkçe yoktu. Bunun üzerine de, bu fıkraları okunabilir bir dille yazmanın, küçümsenmeyecek bir iş olduğuna inandım. Yazdığım Nasrettin Hoca fıkralarının, bugüne kadar yazılanların en iyisi olduğunu söylersem pek de böbürlenmiş sayılmam. Çünkü, dediğim gibi, bu fıkralar hâlâ yazılmamış; sadece, ağızdan ağıza, dolaşmış durmuş.

Bunları yazarken La Fontaine'in, *fable*'lerinde kullandığına benzer bir nazım şekli kullandım. Ölçünün yer yer değişmesi, bu manzumeleri, hep aynı ölçüyle sürüp giden manzumelerdeki birteviyelikten kurtardı. Ayaklarda dilimizin Türkçeleşmesinden sonra şunun bunun uydurduğu kafiye kaidelerine bağlı kalmadım. Zaten, öteden beri, bu kaidelerin batı dillerindeki kaidelere benzemediğini görüp üzüldüm.

Fıkraları seçmek için türlü kitaplara başvurduğum. Geçen yüz-

Yıl içinde çıkmış taş basması bir letaif kitabından başka, elime, Tevfik Bey'in [Çaylak Tevfik] kitabı, *Hazine-i Letaif*, *Letaif-i Lâmiî*, *Hikâyat-ı Vedâdî* gibi kitaplar geçti. Ama Velet Çelebi tarafından tertiplendiğini duyduğum bir *Behâi* nüshasının bütün bu kitapların tetkikinden sonra meydana getirildiğini gördüm. Ayrıca bu kitapta, ötekinden berikinden alınmış, bir, iki yüz tane de yeni fıkra vardı. O zaman anladım ki, bu fıkraların hangisi Hoca'ya aittir, hangisi değildir diye düşünmenin manası yok. Zaten, fıkralar okunduğu zaman da kolayca anlaşılıyor, bütün bu hikâyeler bir kişiye ait olamaz. İhtimal Nasrettin Hoca adında biri yaşamıştır; bu hikâyelerden birkaçı da onun başından geçmiştir. Ama hepsini ona mal etmeye kalkışmak, o hikâyelere bağlı bir hayatın imkânsızlığını görmemek demektir. Hikâyeleri dışındaki Nasrettin Hoca'nın da bizim için hiçbir değeri yok. Gerçi bizim bilim adamları işin o tarafıyla da uğraşmışlar. Ama, dediğim gibi, ben bunu boşuna bir gayret sayıyorum. Sayın Vedat Nedim Tör, kitaba yazacağım önsözde, bu konuya da dokunmamı istedi. Onun üzerine birkaç kitap daha karıştırdım. O kitaplardan edindiğim bilgiyi buraya aktaracak değilim. Bir kere, o bilginin sağlam bir bilgi olabileceğine inanmıyorum. Ayrıca, fıkralarına bağlanamayan bir Nasrettin Hoca'yı da mühim bulmuyorum. Bununla beraber Hoca'nın hayatıyla ilgili birkaç şey de söylemeden geçmeyeyim:

Nasrettin Hoca, rivayete göre, Sivrihisar'da doğmuş, Akşehir'de ölmüş. Prof. Fuat Köprülü'nün tetkiklerine bakılırsa, XIII. yüzyılda Selçukiler zamanında yaşamış. Başkaları Timur'la çağdaş olduğunu söylüyorlar. Gerçekten de, fıkralarında Timur'un adı sık sık geçiyor. Akşehir'de hâlâ mevcut olan bir türbenin de ona ait olduğu söyleniyor.

Türk Halk Edebiyatı üzerinde çalışmış bir Fransız folklorcusu olan Edmond Saussey de Hoca'nın hayatının bu fıkralardan çıkarılamayacağını görmüş; tetkiklerini daha çok fıkrala-

rın özellikleri ile Hoca'nın bu fıkralardan çıkacak şahsiyeti üzerine yöneltmiş. Ona göre, bu fıkralardan birçoğu, Batı milletlerinin halk hikâyelerinde de görülen temalara dayanmaktadır. Bu fikrini destekleyecek örnekleri bir bir sayıp döken Fransız yazarı, sonunda "Bütün bunlar, diyor, Avrupa ve Asya insanlığının müşterek malıdır."

Saussey, Hoca'nın şahsiyetini bulmaya çalışırken ilkin onun içtimaî mevkiini tespit ediyor. Yazara göre Hoca fakir bir adamdır. Kıt kanaat geçinir, oduna gider, pazara gider. Borcunu ödemekte güçlük çeker, ziyafetleri kaçırmaz, ara sıra –beceremez ama– ufak tefek bir şeyler aşırıya kalkar, eşeği ölünce matem tutar. Bütün bunlar fıkralarında pekâlâ görülebilir. Böyle olması da tabiidir. Madem ki Hoca'yı halk icat etmiş, halka benzeyecektir. Hoca'ya ait hikâyelerin, yüzyıllardır, hiç eskimeden yaşaması, onun bir halk kahramanı olmasından ileri geliyor. Hoca, gerçekten, zaafı, sıkıntıları, kusurları, korkuları, kısacası her şeyiyle, tam bir halk adamıdır. Bu saydığım hallerse insanî haller. Halktan olmak insan olmayı gerektiriyor. Bu olay, ayrıca bizi bir gerçek üzerinde yeniden düşünmeye sevk ediyor. O gerçek de şu: Yaşayacak sanat, zümrelere değil, halka dayanan sanattır. O da bize insan üstünün değil, insanın halini anlatır.

Orhan Veli Kanık

Nasrettin Hoca

KAVUK

Bir gün bir adam, elinde bir mektup,
Der ki, Hoca'yı tutup:
 "Hocam, zahmet ya sana,
 Şu mektubu bana bir okusana."
Açar bakar ki Hoca,
Mektup baştan sona kadar Arapça.
Şöyle bir iki evirir çevirir;
Söktüremez; çaresiz, geri verir.
Der ki; "Başkasına okut bunu sen."
Adam şaşırır: "Neden?"
"Türkçe değil bu mektup; okuyamam."
Yine anlamaz adam.
Hocanın okuması yok zanneder.
"Ayıp, Hoca! Ayıp," der.
"Benden utanmıyorsan, şundan utan!
Şu başındaki koca kavuğundan."
Hoca kavuğu çıkartıp uzatır.
Sonra "madem ki, der, iş kavuktur
Haydi; benim düdüğüm, giy de şunu
Kendin oku bakalım mektubunu."

KEDİ NEREDE?

İki okka et alır bir gün Hoca,
Karısı bir kapama yapsın diye;
Oysa ki karısı, yalnız kalınca,
Ziyafet çeker bütün mahalleye,
Akşam Hoca gelir, sofraya kurulur;
Üzerine konur bir sahan bulgur.
Hoca sorar: “Bu ne böyle, be kadın?
Et almıştım, kapama yapacaktın?
Hani nerde kapama?”
“Ah, efendi! der karısı, hiç sorma;
Hınzır kedi yemiş etin hepsini.”
“Ne? Yemiş mi? Gidi külhani seni!”
Yaralanmış gibi tâ ciğerinden,
Hoca fırlar yerinden.
“Değnek yok mu? Benzeteyim şunu bir!”
O ara bizim Tekir
Görünür; ama bir kemik, bir deri.
Hoca görünce bunu şüphelenir.
Sorar: “Nerede bunun yedikleri?
Çabuk! Koş bana teraziyi getir.”
Kedi tartılır, iki okka çeker;
Bunu gören Hocaefendi şöyle der:
“Kadın! Bu bizim kedi; kasabın eti nerede?
Diyelim ki et budur; o halde kedi nerede?”

EŞEĞİN SÖZÜ

Bir gün bir ahbabı Hoca'ya gelir.
İki saat için eşeği ister.
Kasabaya gitmek niyetindedir;
“Kasaba dönüşü getiririm” der.
 Hoca bir lâhza durur;
Sonra vermemek için şöyle bir Şey uydurur:
“Bu işini görmeyi doğrusu çok isterdim.
Ama yok hayvan evde; demin birine verdim.”
Tam ahbabın ayrılacağı sıra
 İçerden bir ses gelir;
 Gittikçe de yükselir.
EŞek ahırdan, anıra anıra,
Evde olduğunu bildirmektedir.
Bir ses ki ne pencere kalır, ne cam.
Fena bozulur adam:
 “AŐk olsun Hoca! der, evdeymiŐ eşek.
 Beni kandırdın demek.”
Hoca kızmaktan başka yol bulamaz.
Bir bağırır dostuna, avaz avaz:
“Bakın hele! Nezaket var mı Őunda?
Sen karŐındakini ne sanıyorsun?
Benim sözüme inanmıyorsun da
EŐeĐinkine mi inanıyorsun?”

